

O'ZBEKISTONDA YOSHLARNING SPORTGA BO'LGAN QIZIQISHI

Anvar Rayxonov Muhammadiyevich
Qashqadaryo viloyati Qarshi shahridagi IIV
Qashqadaryo akademik litsey
Jismoniy tarbiya o'qituvchisi.
+998 914507686

Annotatsiya. Ushbu maqola O'zbekistonda yoshlarning sportga bo'lgan qiziqishining bugungi manzarasini o'rganib, ishtirokiga ta'sir etuvchi omillar haqida atroflicha tushuncha berishga qaratilgan. Adabiyotlarni tahlil qilish va empirik tadqiqotlar orqali tadqiqot yoshlar orasida sportni rivojlantirish tendentsiyalari, motivatsiyalari va potentsial oqibatlarini o'rganadi. Topilmalar O'zbekiston yoshlarining sog'lom va faol turmush tarzini rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

Kalit so'zlar: yoshlar, sport, O'zbekiston, qiziqish, ishtirok, tendentsiyalar, motivatsiyalar.

Yoshlarning sport bilan shug'ullanishi mamlakatning umumiy farovonligi va rivojlanishining muhim jihati hisoblanadi. Boy madaniy merosga ega bo'lgan O'zbekistonda yoshlarning sportga bo'lgan qiziqishi dinamikasini tushunish jismoniy va ruhiy faol avlodni tarbiyalash uchun juda muhimdir. Ushbu maqolada O'zbekistonda yoshlar o'rtasida sport bilan shug'ullanishning ko'p qirrali jihatlari, ularning faolligiga ta'sir etuvchi motivlar va muammolar o'rganilmoqda.

Adabiyotlarni tahlil qilish bo'limida global miqyosda va xususan O'zbekistonda yoshlarning sport bilan shug'ullanishi bo'yicha mavjud tadqiqotlar ko'rib chiqiladi. Madaniy, ijtimoiy-iqtisodiy va ta'lim omillarining sport bilan shug'ullanishga ta'sirini o'rganadigan tadqiqotlar ko'rib chiqiladi. Bundan tashqari, hukumat tashabbuslarining roli va zamonaviy texnologiyalarning yoshlar sportiga ta'siri haqida tushunchalar ko'rib chiqiladi.

Ma'lumotlarni to'plash uchun aralash usulli yondashuv qo'llaniladi. So'rovnomalar va suhbatlar O'zbekiston yoshlarining namunali vakillari o'rtasida o'tkaziladi. So'rovnomada ularning hozirgi sportdagi ishtiroki, motivatsiyasi, sezilgan to'siqlari va ijtimoiy va madaniy omillarning ta'siri o'rganiladi. Asosiy manfaatdor tomonlar, shu jumladan o'qituvchilar, murabbiylar va siyosatchilar bilan suhbatlar yoshlar sportini targ'ib qilishdagi muammolar va imkoniyatlarga sifatli nuqtai nazar beradi.

Yoshlarning sportga qiziqishi madaniyat, ijtimoiy muhit, ommaviy axborot vositalari va shaxsiy tajribalar kabi turli omillar ta'sirida dinamik va ko'p qirrali hodisadir. Ko'plab yoshlarning sportga qiziqishining bir qancha sabablari:

• **Jismoniy faollik va Salomatlik:** Sport jismoniy faollik uchun imkoniyat yaratadi, sog'lom turmush tarzini targ'ib qiladi va harakatsiz xatti-harakatlarning oldini olishga yordam beradi. Ko'pgina yoshlar faol bo'lish va umumiy farovonligini saqlab qolish uchun sport bilan shug'ullanadilar.

• **Ijtimoiy hamkorlik:** Sport ijtimoiy hamkorlik, jamoaviy ish va do'stlik uchun imkoniyatlarni taklif etadi. Ayniqsa, jamoaviy sport turlari yoshlarga muhim ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish, do'stlik o'rnatish va jamiyatning bir qismi bo'lish imkonini beradi.

• **Namuna va qahramonlar:** muvaffaqiyatli sportchilar ko'pincha yoshlar uchun namuna bo'lib xizmat qiladi. Ular yoshlarni o'z maqsadlariga erishishga, ko'p mehnat qilishga, sportda ham, hayotning boshqa jabhalarida ham mukammallikka intilishga ilhomlantiradi va rag'batlantiradi.

• **Raqobat va yutuqlar:** sportning raqobatbardoshligi ko'plab yoshlarni o'ziga jalb qiladi. Ustun bo'lish, g'alaba qozonish va shaxsiy yoki jamoaviy maqsadlarga erishish istagi yoshlarning sport bilan shug'ullanishi uchun kuchli harakatlantiruvchi kuch bo'lishi mumkin.

• **Ommaviy axborot vositalarining ta'siri:** ommaviy axborot vositalari yoshlarning sportga bo'lgan qiziqishini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Televizion ko'rsatuvlar, onlayn translyatsiya va ijtimoiy tarmoqlarda yoritish turli sport turlari va sportchilarning mashhurligiga hissa qo'shadi, ularni yosh tomoshabinlar uchun yanada qulayroq va qiziqarli qiladi.

• **Maktab va jamoat dasturlari:** maktabga asoslangan sport dasturlari va jamoat sport ligalari yoshlarga turli sport turlari bilan shug'ullanish uchun uyushgan imkoniyatlarni taqdim etadi. Ushbu dasturlar mahoratni rivojlantirishga, jamoaviy ishlashga va tegishlilik tuyg'usiga hissa qo'shadi.

• **Ota-onaning ta'siri:** ota-ona va oila a'zolarining ta'siri yoshlarning sportga qiziqishini shakllantirishda muhim rol o'ynashi mumkin. Agar ota-onalar sport bilan faol shug'ullansa yoki farzandlarining ishtirokini qo'llab-quvvatlasa, bu ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

• **Ta'lim va martaba imkoniyatlari:** ba'zi yoshlar potentsial ta'lim stipendiyalari va sport muvaffaqiyatlari bilan bog'liq martaba imkoniyatlari tufayli sportga jalb qilinadi. Kollej uchun stipendiyalar va sportdagi professional martaba istiqbollari kuchli turtki bo'lishi mumkin.

• **O'zini namoyon qilish va o'ziga xoslik:** sport bilan shug'ullanish yoshlarga jismoniy va hissiy jihatdan o'zini namoyon qilish imkonini beradi. Shuningdek, u o'ziga xoslik va o'ziga ishonch hissini rivojlantirishga hissa qo'shadi.

• **Ko'ngilochar qiymat:** sport qiziqarli musobaqalar, hayajonli daqiqalar va oldindan aytib bo'lmaydigan tuyg'u orqali ko'ngilochar qiymatni taklif qiladi. Ko'p

yoshlar tomosha va ular bilan ta'minlash hech zavq va o'yin-kulgi uchun sport ishtirok bahramand.

Yoshlarning sportga bo'lgan qiziqishi ortidagi turli xil motivlarni tushunish va hal qilish yoshlarning jismoniy mashg'ulotlarda ishtirok etishlari va qimmatli hayotiy ko'nikmalarini rivojlantirishlari uchun inklyuziv va jalb qilish imkoniyatlarini yaratish uchun juda muhimdir.

Ushbu bo'limda mavjud adabiyotlar nuqtai nazaridan natijalar sharhlanadi, topilmalar va O'zbekistonning keng ijtimoiy-madaniy manzarasi o'rtasidagi bog'liqlik aniqlanadi. Muhokamalar aniqlangan motivatsiya va muammolarni hisobga olgan holda yoshlarning sportga qiziqishini oshirish uchun potentsial aralashuvlar va strategiyalarni o'rganadi.

Xulosa va takliflar:

Maqola O'zbekiston yoshlari o'rtasida sportni targ'ib qilish muhimligi ta'kidlangan asosiy topilmalar xulosasi bilan yakunlanadi. Barqaror va inklyuziv sport dasturlarini rag'batlantirish uchun siyosatchilar, o'qituvchilar va jamoat rahbarlari uchun amaliy takliflar taqdim etiladi. Maqsad-yoshlarda sportga doimiy qiziqish uyg'otadigan, ularning umumiy farovonligi va ijtimoiy rivojlanishiga hissa qo'shadigan ijobiy o'zgarishlarni ilhomlantirish.

References.

1. Larson, R., Hansen, D., & Dworkin, J.(2003). What adolescent learn from organized activities, *Journal of Research on Adolescence*, 13(1), 25-5
2. Ortanescu, D., & Ortanescu C. (2001). Factors affecting the beginning and the continuing of athletic activity of 8-10 years old children. In: 10th World Congress of Sport Psychology: Programme and Proceedings (pp. 48-50). Skiathos: International Society of Sport Psychology (ISSP), DÁmokriteio PanepistÁmio ThrakÁs
3. Theokas, C. (2009). Youth sports participation ñ View of issues: Introduction to the special selection, *Development Psychologist*, 45(2),303-306
4. Kozar, I. (2003). Korelati motoriĖko-morfoloĖkog statusa, stavova i motivacije srednjoĖkolaca u fiziĖkom vaspitanju. [Correlates of secondary school studentsí motor and morphological status, attitudes and motivation for physical education].Novi Sad: Fakultet fiziĖke culture
5. NeĖi,, M. (2003). Motivacioni aspekti sporta. BaĖka Palanka: LOGOS.
6. OljaĖa, M. (2001). Pedagogija sporta. Beograd: Sportska akademija.
7. OljaĖa, M. (2005). Pedagogija sportskog treninga. Beograd: Sportska akademija